10.08.2020

Kemikaaliseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Kemikaaliseaduse (edaspidi *KemS*) muutmise seaduse eesmärk on rakendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/1148, lõhkeainete lähteainete turustamise ja kasutamise kohta, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1907/2006 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) 98/2013[1] (edaspidi ka *määrus (EL) nr 2019/1148*) nõudeid Euroopa Liidus. Määrusega (EL) 2019/1148 tunnistatakse alates 01.01.2021 kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus nr 98/2013, lõhkeainete lähteainete turustamise ja kasutamise kohta[2] (edaspidi *määruse (EL) nr 98/2013*) ning ühtlasi täiendatakse määruse (EL) nr 98/2013 nõudeid, mis käsitlevad selliste ainete ja segude käitlemist, mida võidakse väärkasutada lõhkeainete ebaseaduslikuks valmistamiseks, ja viiakse need üle määrusesse (EL) nr 2019/1148.

Kuni 01.01.2021 kehtiva määruse (EL) nr 98/2013 I lisas on piiranguga lõhkeainete lähteained, mida ei tehta üldsusele kättesaadavaks ja II lisas on lõhkeainete lähteained, mis on üldsusele kättesaadavad. Nii I kui ka II lisa ainete/segude kahtlustäratavatest tehingutest, suurtest kaotsiminekutest ja vargustest tuleb teatada 24h jooksul riiklikku kontaktpunkti.

Määrusega (EL) nr 98/2013 võrreldes on II lisast tõstetud I lisasse ammooniumnitraat ja väävelhape. Samuti on II lisa täiendatud järgmiste ainetega: magneesium, pulbrid ja alumiinium, pulbrid ning magneesiumnitraatheksahüdraat (vastu võetud varasemalt delegeeritud aktidega). Kui määruse (EL) nr 98/2013 kohaselt on sätestatud I lisas loetletud ainete puhul piirang üksnes teatud kontsentratsiooni ulatuses, mida üldsusele kättesaadavaks ei tehta, välja arvatud sätestatud piirmääraga võrdses või sellest väiksemas kontsentratsioonis, siis määruses (EL) nr 2019/1148 on osade I lisa ainete puhul seda piirmäära madalamaks toodud (nt nitrometaan). Määruse (EL) 2019/1148 kohaselt on piiranguga lõhkeainete lähteaine I lisas loetletud aine, mille kontsentratsioon ületab I lisas esitatud tabeli 2. veerus sätestatud piirmäära sh segu või muu aine, milles sisalduva, nimetatud lisas loetletud aine kontsentratsioon ületab vastavat piirmäära. Reguleeritud lõhkeainete lähteaine on I või II lisas loetletud aine, sealhulgas segu või muu aine, mis sisaldab nendes lisades esitatud ainet, välja arvatud rohkem kui viiest ainest koosnevad homogeensed segud, milles iga I või II lisas loetletud aine kontsentratsioon on väiksem kui 1 % massiprotsenti.

Määruse (EL) nr 2019/1148 peamised eesmärgid on tagada parem ja ühtsem nõuete rakendamine liikmesriikides sh sektoris tegutsevate ettevõtjate võrdne kohtlemine, lõhkeainete lähteainete vaba liikumine siseturul ning kindlustada, et lõhkeainete lähteaineid kasutatakse selleks ettenähtud otstarbel. Määruse muudatused sisaldavad järgmist:
- õigusselguse huvides täiendatakse kasutatavate mõistete loetelu ning lisatakse juurde mõisted: professionaalne kasutaja, ettevõtja (hetkel majandustegevuses osaleja), internetipõhine kauplemiskoht, põllumajanduslik tegevus ja reguleeritud lõhkeaine lähteaine (hõlmab nii määruse lisades I kui ka II toodud ainete loetelu);
- kohustatakse ettevõtjaid teavitama kogu tarneahela ulatuses lõhkeainete lähteainete käitlemisele kehtestatud nõuetest;

[1] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1148&from=ET
[2] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0098&from=ET

- täiendatakse müügiaegse kontrolli ning kahtlustäratavate tehingute, varguste ja kaotsiminekutest teavitamise nõudeid;
- edaspidi peab liikmesriik omalt poolt rohkem panustama korrapäraselt sektori teadlikkuse tõstmisesse ja korraldama sellekohaseid üritusi iga aasta, arvestades sektori eripära lõhkeainete lähteainete käitlemisel;
- samuti peab liikmesriik edastama iga-aastaselt aruandeid, hõlmates käitlemisega seotud teemad (loa väljastamine, kahtlustäratava tehingute, suurte kaotsiminekute ja varguste arvud, teadlikkuse suurendamise ürituste info, kontrollide arvud) eristades sealjuures internetipõhise ja internetivälise tegevusega seotud teateid, meetmeid ja kontrolle;
- ammooniumnitraadi osa tõstetakse määruse (EÜ) nr 1907/2006 (CLP määrus) XVII lisa 58. kande 2. veerust välja punktid 2 ja 3 ja tuuakse määruse (EL) n r 2019/1148 alla; Mõlema määruse nõuete kohaldamine oli üksjagu segadusttekitav, mistõttu oli mõistlik tõsta ammooniumnitraat julgeolekut toetavate piirangute eesmärgil määruse (EL) nr 2019/1148 kohaldamisalasse;
- I lisa ainetele on seatud ülemine piir, kui aineid soovitakse loa alusel kättesaadavaks teha üldsuse hulka kuuluvatele isikutele (Eestis ei võeta kasutusele).
- kehtestatakse lubade vormid:
1. loa vorm, mis võimaldab üldsuse hulka kuuluval isikul soetada, sisse tuua, omada ja kasutada piirangutega lõhkeainete lähteained.
2. kliendi avaldus, mis käsitleb piirangutega lõhkeainete lähteainete konkreetset kasutamist.

Määrus (EL) nr 2019/1148 rakendub 2021. a 1. veebruarist ja see asendab 2013. a määrust 98/2013, millega sätestati nõuded lõhkeainete lähteainete turustamise ja kasutamise kohta.

Määruse muudatustest tulenevalt muudetakse eelnõuga KemS-i, kuna tulenevalt määruse (EL) nr 2019/1148 nõuetest on vaja kehtestada rakendamiseks vajalikud sätted.

Ühtlasi tehakse KemS-s 2 täiendavat muudatust (§ 1 punktid 6 ja 7) tingituna Euroopa Komisjoni rikkumismenetlusest nr 2020/2117 C(2020) 2438. Rikkumismenetluse põhjuseks oli Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2012/18/EL ohtlike ainetega seotud suurõnnetuse ohu ohjeldamise ning nõukogu direktiivi 96/82/EÜ muutmise ja hilisema kehtetuks tunnistamise kohta (edaspidi *direktiiv 2012/18/EL*) mittenõuetekohane ülevõtmine KemS-ga 2015. aastal.

1.2. Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud ning keeletoimetuse teinud MKM-i siseturuosakonna tarbijakaitse ja tooteohutuse talituse nõunik Merike Ring (tel: 625 6472, e-post: merike.ring@mkm.ee). Eelnõule tegi õigusliku ekspertiisi MKM-i õigusosakonna õigusnõunik Ave Henberg (tel: 6256360, e-post ave.henberg@mkm.ee).

1.3. Märkused

Eelnõuga muudetakse kemikaaliseaduse 29. oktoobril 2015. a vastu võetud redaktsiooni (RT I, 06.05.2020, 11).

Eelnõu pole seotud muu menetluses oleva eelnõu ega Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga. Määrus (EL) nr 2019/1148 on otsekohalduv, kuid selle rakendamine eeldab kehtiva määruse (EL) nr 98/2013 viidete asendamist riigisiseses õiguses. Samuti on lisandunud määrusesse (EL)

nr 2019/1148 uusi mõisteid, mistõttu tuleb ka riigisiseses õiguses sellekohased muudatused teha.

Eelnõu seadusena vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu poolthäälte enamus vastavalt Eesti Vabariigi põhiseaduse §-le 73.

2. Seaduse eesmärk

Määruse (EL) nr 98/2013 nõudeid hakati kohaldama alates 2014. aasta septembrist. Kuigi määruse (EL) nr 98/2013 nõuded on aidanud vähendada lõhkeainete lähteainete väärkasutamisest tulenevat ohtu, ei ole need olnud piisavad, tagamaks ohutust lähteainete käitlemisel kogu tarneahela ulatuses ning liikmesriigid on neid tõlgendanud ja rakendanud erinevalt, mis on ühtlasi tekitanud probleeme sektoris tegutsevate ettevõtjate jaoks. See omakorda on tekitanud liidus kaubandustõkkeid, takistades siseturu toimimist.

Määrus (EL) nr 98/2013 reguleerib I lisas loetletud ainete ja segude avalikkusele kättesaadavaks tegemiseks kolmel viisil:
1. loa väljastamine üldsuse hulka kuuluvale isikule ehk füüsilisele või juriidilisele isikule, kelle tegutsemise eesmärk ei ole seotud tema kaubandus-, äri- ega kutsetegevusega;
2. jaemüügis, kuid ained tuleb registreerida;
3. keeld teha üldsuse hulka kuuluvale isikule aineid kättesaadavaks.

I lisa aineid ja neid sisaldavaid tooteid võib määruse (EL) nr 98/2013 kohaselt kättesaadavaks teha vaid professionaalsele kasutajale, kes vajab neid tooteid oma majandus- või kutsetegevuseks. Eesti on valinud täieliku keelu (variant 3) ning üldsuse hulka kuuluvad isikud I lisa kohaseid aineid ja neid sisaldavaid tooteid soetada ei saa.
Isikud, kes lõhkeainete lähteaineid käitlevad, peavad teatama kahtlustäratavatest tehingutest, ainete kaotsiminekust ja vargustest selleks määratud kontaktpunktile, kelleks Eestis on Politsei- ja Piirivalveamet.
Eesti jätkab nii nagu siiani ehk et üldsusele piiranguga lõhkeainete lähteained kättesaadavaks ei tehta ja loamenetluse süsteemi ei kehtestata, kuna selline lahendus valiti, kui hakati rakendama määruse (EL) 98/2013 nõudeid ning siiani ei ole see probleeme tekitanud.

Määruse (EL) nr 2019/1148 efektiivsemaks toimimiseks e-kaubanduses sätestatakse kohustus internetis tegutsevate ettevõtjate suhtes, sh internetipõhistes kauplemiskohtades. Internetipõhine kauplemiskoht peab tuleviks võtma kasutusele meetmed, mis tagavad, et tema kasutajaid teavitatakse tema teenuste kaudu reguleeritud lõhkeaine lähteainete kättesaadavaks tegemisel määrusest (EL) nr 2019/1148 tulenevatest kohustustest. Internetipõhine kauplemiskoht peaks oma veebilehel üles seadma süsteemi, mis aitab vajadusel tuvastada kahtlustäratavaid tehinguid. Samas ei saa internetipõhist kauplemiskohta pidada vastutavaks tehingute toimumise eest, mis jäid avastamata, kuigi internetipõhine kauplemiskoht kohaldas asjakohaseid ja proportsionaalseid menetlusi kahtlustäratavate tehingute avastamiseks.

Hetkel kehtiva õiguse kohaselt ning ka tulevikus jätkab riikliku kontaktpunktina Politsei- ja Piirivalveamet, kellele tuleb teada anda kahtlustäratavatest tehingutest, kaotsiminekutest ja vargustest. Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet teeb järelevalvet määruse (EL) nr 2019/1148 kohaselt piiranguga lõhkeaine lähteaine turustamise nõuete täitmise üle jaemüügis. Vaatamata sellele, et KemS ei sätesta selgesõnaliselt Terviseameti kohustust teha järelevalvet määruse (EL) nr 98/2013 ja tulevikus määruse (EL) nr 2019/1148 nõuete täitmise üle, siis seoses pädevusega teostada järelevalvet REACH- ja CLP-määrusega aine ja segu tootjale,

importijale ning toote valmistajale esitatud kohustuste ja nõuete ning ainele, segule ja tootele esitatud nõuete täitmise üle nende valmistaja ja importija juures ning hulgimüügis, teevad nad seda nagunii.

Määruse (EL) nr 98/2013 rakendamisel on selgunud, et tarneahela puudulik teavitamine tekitab lõhkeainete lähteainete käitlemisel probleeme, seetõttu on määruses (EL) nr 2019/1148 pandud teavitamise kohustus nii ettevõtjale (teeb turul kättesaadavaks reguleeritud lõhkeainete lähteained), professionaalsele kasutajale (isik, kellel on tõendatud vajadus piirangutega lõhkeainete lähteainete järele eesmärgil, mis on seotud tema kaubandus-, äri- või kutsetegevusega, kuid ei hõlma piirangutega lõhkeainete lähteaine teisele isikule kättesaadavaks tegemist); kui ka internetipõhisele kauplemiskohale, kui nad teevad kättesaadavaks lõhkeainete lähteaineid. Rangemad nõuded on kehtestatud ka isikute taustakontrollile, kes soovivad lähteaineid soetada. Ettevõtjad ja internetipõhised kauplemiskohad peavad kahtlustäratavatest tehingutest, vargustest ja kaotsiminekutest teavitama ning neil peavad olema sisse seatud asjakohased ja proportsionaalsed menetlused kahtlustäratavate tehingute tuvastamiseks, arvestades konkreetset keskkonda, kus reguleeritud lõhkeainete lähteaineid kättesaadavaks tehakse. Asjakohasus ja proportsionaalsus sõltub ennekõike ettevõtja või internetipõhise kauplemiskoha suurusest ja majanduslikust suutlikkusest. Samuti tuleb arvesse võtta selliste menetluste mõju asjaomaste üldsuse hulka kuuluvate isikute, professionaalsete kasutajate ja ettevõtjate põhiõigustele. Asjakohased menetlused kohandatakse konkreetsele veebikeskkonnale ning asjaomased kohustused ei tohiks endast kujutada üldist järelevalvekohustust.

Piiranguga lõhkeaine lähteaine kahtlustäratavast tehingust või selle katsest ning reguleeritud lõhkeaine lähteaine vargusest ja kaotsiminekust või selle katsest tuleb teavitada riiklikku kontaktpunkti 24 tunni jooksul. Kehtiva määruse kohaselt oli määratud teatamise ajaks viivitamata, mida ebamäärasuse tõttu täpsustati seades konkreetse ajalise piiri.

Võrreldes kehtiva õigusega peavad liikmesriigid tagama, et järelevalveasutustel (PPA, TTJA), on piisavad vahendid ja nad oskavad ära tunda reguleeritud lõhkeaine lähteaineid ning kahtlustäratavatele tegevustele aegsasti reageerida. Liikmesriik peab kord aastas korraldama teavitusürituse, edendama korrapäraselt teabevahetust seotud osapoolte vahel. Iga aastaselt peab liikmesriik esitama komisjonile kahtlustäratavate tehingute, suurte kaotsiminekute ja varguste arvu, lubade info (Eestis loakohustus puudub), teadlikkuse suurendamise ürituste info, teostatud kontrollide ja hõlmatud ettevõtjate arvu ning andmete esitamisel tuleb eristada internetipõhise ja internetivälise tegevusega seotud teateid, meetmeid ja kontrolle.

Komisjon omalt poolt koostab järelevalvekava määruse väljundite, tulemuste ja mõju jälgimiseks, sh sätestatakse meetmed määrusega seotud tõendite kogumiseks ja analüüsimiseks ning liikmesriik hakkab nimetatud kava alusel komisjonile andmeid esitama.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

KemS olulisi sisulisi muudatusi seoses määruses (EL) nr 2019/1148 ei tehta, kuna muudetakse valdavalt tekstiosasid, mis käsitlevad määruste pealkirjasid.

Eelnõu koosneb kahest paragrahvist. Paragrahv 1 koosneb kümnest punktist ja sisaldab KeMSis tehtavaid muudatusi. Paragrahvis 2 on sätestatud õigusakti jõustumiskuupäev.

Eelnõu § 1

Punktiga 1 asendatakse paragrahvi 15 lõikes 1 üldviide määrusele (EL) nr 98/2013 viitega määrusele (EL) nr 2019/1148. Määruse nr 2019/1148 lõhkeainete lähteainete turustamise ja kasutamise kohta, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1907/2006 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 98/2013, kohaselt tuleb piiranguga lõhkeainete lähteainete sissetoomisel, omamisel ja kasutamisel järgida määruse (EL) nr 2019/1148 nõudeid. Piiranguga lõhkeaine lähteaine on aine, segu või nende kontsentratsioon tootes, mis ületab määruse (EL) nr 2019/1148 I lisas toodud tabeli 2.veerus sätestatud piirmäära.

Punktiga 2 muudetakse paragrahvi 15 lõiget 3. Kehtiva KemS kohaselt esitab kaupleja majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse kohase majandustegevusteate hulgikaubanduse tegevusalal majandustegevuse registrisse, kui teeb hulgikaubanduse korras turul kättesaadavaks piiranguga lõhkeaine lähteaine. Mõiste „kaupleja“ on mõistlik asendada ettevõtja mõistega, mida kasutatakse määruses (EL) nr 2019/1148 ja Eestis riigisiseselt ka majandustegevuse seadustiku üldosa seaduses, kuid mida ei kasutatud määruses (EL) nr 98/2013. Määruse (EL) nr 2019/1148 kohaselt on ettevõtja mh nii füüsiline kui ka juriidiline isik, kes teeb turul, kas internetiväliselt või internetis, sealhulgas internetipõhistes kauplemiskohtades, reguleeritud lõhkeaine lähteained kättesaadavaks. Reguleeritud lõhkeaine lähteaine on määruse (EL) nr 2019/1148 kohaselt I või II lisas loetletud aine, segu või nende kontsentratsioon tootes, välja arvatud enam kui viiest ainest koosnevad homogeensed segud, milles lisades loetletud aine kontsentratsioon on väiksem kui 1 %. Kuna reguleeritud lõhkeaine lähteained hõlmavad ka I lisa piirangutega lõhkeainete lähteaineid, on ettevõtja mõiste kasutamine ja kaupleja mõiste asendamine antud kontekstis igati asjakohane.

Punktiga 3 muudetakse paragrahvi 15 lõiget 5 ja asendatakse kaupleja mõiste ettevõtja mõistega, kuna määruses (EL) nr 2019/1148 kasutatakse samuti ettevõtja mõistet. Täiendavalt asendatakse viide määrusele (EL) nr 98/2013 viitega määrusele (EL) nr 2019/1148. Ühtlasi asendatakse II lisas loetletud ainete või neid aineid sisaldavate segude, samuti ka piiranguga lõhkeaine lähteaine osa üldise viitega I ja II lisas reguleeritud lõhkeaine lähteainetele, kuna määruses (EL) nr 2019/1148 on kasutusele võetud reguleeritud lõhkeaine lähteaine mõiste, mis hõlmab I ja II lisas loetletud aineid. Reguleeritud lõhkeaine lähteaine mõistet määruses (EL) nr 98/2013 ei kasutatud. Määruses (EL) nr 98/2013 kasutatakse piirangutega lõhkeainete lähteaine (I lisas loetletud ained) ja lisas II loetletud ained.

Punktiga 4 lisatakse paragrahvi 15 lõige 6, mille kohaselt ettevõtja, kes teeb määruse (EL) nr 2019/1148 I või II lisas reguleeritud lõhkeaine lähteaine turul kättesaadavaks, tagab määruse (EL) nr 2019/1148 kohase tarneahela teavitamise. Määruse (EL) nr 98/2013 rakendamisel on selgunud, et ettevõtjad, kes lõhkeainete lähteaineid kättesaadavaks teevad, sisse toovad, omavad või kasutavad, ei ole alati teadlikud, et tegemist on ainete ja segudega, millele kohaldatakse kõnesoleva määruse nõudeid. Seetõttu on oluline tuua tarneahela teavitamise nõue kemikaaliseadusesse. Ettevõtja, kes teeb määruse (EL) nr 2019/1148 kohast reguleeritud lõhkeaine lähteaine kättesaadavaks teisele ettevõtjale või professionaalsele kasutajale, teavitab nimetatud isikuid määruse nõuetest. Lisaks tagab ettevõtja, et reguleeritud lõhkeaine lähteainete müügiga tegelevad töötajad on teadlikud määrusest tulenevatest nõuetest, sh kahtlustäratavate tehingute, varguste ja kaotsiminekute korral teavitamiskohustusest riiklikule kontaktpunktile, kelleks Eestis on Politsei- ja Piirivalveamet. Ka ettevõtja, kes teatud juhtudel võib osutada üksnes vahendusteenust internetipõhise kauplemiskohana, peab tagama, et tema veebilehe kasutajaid teavitatakse reguleeritud lõhkeaine lähteainete kättesaadavaks tegemisel määrusest (EL) nr 2019/1148 tulenevatest kohustustest.

Punktiga 5 asendatakse paragrahvis 16 viide määruse (EL) nr 98/2013 II lisas loetletud ainetele või segudele, sh piiranguga lõhkeainete lähteainele viitega määruse (EL) nr 2019/1148 I ja II lisas reguleeritud lõhkeaine lähteaine võid neid sisaldava seguga, kuna määruses (EL) nr 2019/1148 kasutatakse I ja II lisas loetletud ainete kohta terminit reguleeritud lõhkeaine lähteained. Ka edaspidi tuleb nii ettevõtjal, sh internetipõhisel kauplemiskohal, kui ka professionaalsel kasutajal teavitada reguleeritud lõhkeaine lähteaine kahtlustäratavast tehingust, olulisest kaotsiminekust ja vargusest riiklikku kontaktpunkti Politsei- ja Piirivalveametit selleks määratud e-posti aadressil või telefoninumbril (PPA infotelefon 612 3000 ja e-post ppa@politsei.ee). Politsei- ja Piirivalveamet võib edastada saadud teabe järelevalvet tegevale asutusele ja Kaitsepolitseiametile.

Kahtlustäratavaks tehinguks on määruse (EL) nr 2019/1148 kohaselt tehing reguleeritud lõhkeaine lähteainetega, mille puhul kõiki asjassepuutuvaid tegureid arvesse võttes on põhjendatud alust kahtlustada, et asjaomast ainet või segu kavatsetakse kasutada lõhkeainete ebaseaduslikuks valmistamiseks. Tehing võib olla kahtlustäratav, kui isik soovib osta ainet või segu ebaharilikus koguses, ebaharilikus kombinatsioonis või soovib maksta kindlasti sularahas (loetelu on toodud määruse (EL) nr 2019/1148 artiklis 9). Ettevõtja võib sellisest tehingust keelduda ning seejärel teavitada tehingust või selle katsest riiklikule kontaktpunktile.
Samuti kohustab määrus (EL) 2019/1148 sarnaselt kehtivale määrusele teavitama lõhkeaine lähteaine olulisest kaotsiminekust ja vargusest.

Punktiga 6 täpsustatakse paragrahvi 23 lõike 3 sõnastust. Kehtiva õiguse kohaselt tuleb kohustusliku dokumendi uuendamisel esitada see pädevale asutusele kooskõlastamiseks mõistlikul ajal enne selliste muudatuste tegemist, millega kaasneb suurõnnetuse risk või selle suurenemine. Tulevikus tuleb kohustuslik dokument nii uuendamisel kui ka täiendavalt koostamisel esitada pädevale asutusele kooskõlastamiseks mõistliku aja jooksul enne muudatuse tegemist või tegevusega alustamist. Edaspidi käsitletakse ka muudatuste tegemist KemS § 23 lg-s 3 laiemalt ning see ei ole seotud üksnes suurõnnetuse riski või selle suurenemisega. Praktikas juba toimub dokumentide kooskõlastamine muudatuste tegemisel nii koostamisel kui ka uuendamisel. Muudatus on tingitud Euroopa Komisjoni etteheitest, mille kohaselt KemS-s ei ole korrektselt üle võetud „mõistliku aja“ nõuet, kuna ei selgu asjakohased tähtajad teabe esitamiseks igat liiki käitiste kohta. Käesoleva muudatusega võetakse nõuetekohaselt üle direktiivi 2012/18/EL artiklite 7 lõike 2 punkt a, 8 lõike 2 punkt a, 10 lõike 3 punkt a ja 12 lõike 2 punkt a.

Punktiga 7 täiendatakse paragrahvi 34 punkti 3 sõnastust ning edaspidi peab Päästeamet, lisaks A-kategooria suurõnnetuse ohuga ettevõtte ettevõttevälise hädaolukorra lahendamise plaani koostamisele, tagama avalikkuse teavitamise, st et puudutatud isikud saaksid A-kategooria suurõnnetusega ohuga ettevõtte ettevõttevälise hädaolukorra lahendamise plaani koostamise või oluliste muudatuste tegemise osas arvamust avaldada. KemS § 34 p 3 täiendus on tingitud Euroopa Komisjoni etteheitest, mille kohaselt ei ole KemS-s üle võetud nõuet, kus avalikkusel peab olema võimalus avaldada arvamust käitiseväliste hädaolukorras toimimise plaanide kohta. Muudatusega võetakse nõuetekohaselt üle direktiivi 2012/18/EL artikkel 12 lõige 5.
Juba praegu avalikustab Päästeamet koostatud hädaolukorra lahendamise plaanid oma veebilehel, vaatamata sellele, et KemS-s seda kirjas ei ole. Seega on muudatus pigem täpsustav ja täiendavaid kohustusi Päästeametile kaasa ei too.

Punktiga 8 asendatakse paragrahvis 36 määruse viide 98/2013 artikli 9 lõikele 2 määruse viitega 2019/1148 artikli 9 lõikele 3. Artikli lõike muudatus on tingitud määruse struktuuri muudatusest. Määruse (EL) nr 2019/1148 artikli 9 lõike 3 kohaselt peab liikmesriik määrama kontaktpunkti ning esitama kontaktandmed veebis võimaldamaks esitada kahtlustäratavate tehingute, varguste ja kaotsiminekute infot. Riiklikuks kontaktpunktiks on Politsei- ja Piirivalveamet, kes peab olema kättesaadav 24 h ööpäevas ja 7 päeva nädalas.

Punktiga 9 asendatakse paragrahvi 38 lõige 4 punktis 4 määruse (EL) nr 98/2013 viide määruse (EL) nr 2019/1148 viitega. Paragrahvi 38 lõige 4 punkt 4 käsitleb Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti järelevalve teostamisõigust määruse (EL) nr 2019/1148 kohase piiranguga lõhkeaine lähteaine (I lisas loetletud ained) turustamise nõuete täitmise üle jaemüügis. Nimetatud ained, segud ja neid teatud kontsentratsioonis sisaldavate toodete (ehk piiranguga lõhkeaine lähteained) müük jaemüügis on keelatud ning nõude täitmist kontrollib Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet.

Punktiga 10 asendatakse paragrahvi 45 lõikes 1, mis käsitleb piiranguga lõhkeaine lähteaine kättesaadavaks tegemise, sissetoomise, omamise ja kasutamise nõuete rikkumist, viide määrusele (EL) nr 98/2013 viitega määrusele (EL) nr 2019/1148.

Punktiga 11 asendatakse paragrahvi 46 lõikes 1, mis käsitleb lõhkeainete lähteainega tehtud kahtlustäratavast tehingust, kaotsiminekust ja vargusest teatamata jätmise rikkumist, määruse nr ja viide II lisas ja piiranguga lõhkeaine lähteainetele reguleeritud lõhkeaine lähteainetega.

Eelnõu § 2 sätestab, et seadus jõustub 2021. a 1. veebruaril. Nimetatud kuupäeval jõustub ka määrus 2019/1148.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõu muutmisel on arvestatud määruses kasutatavate terminitega. Määruses (EL) nr 2019/1148 on kasutusele võetud uute mõistetena professionaalne kasutaja, ettevõtja, internetipõhine kauplemiskoht, reguleeritud lõhkeaine lähteaine ja põllumajanduslik tegevus. Erinevus ettevõtja ja professionaalse kasutaja vahel on, et ettevõtja teeb lõhkeainete lähteaine kättesaadavaks teisele isikule, samal ajal kui professionaalne kasutaja soetab lõhkeainete lähteaine või toob selle sisse üksnes enda tarbeks. Internetipõhise kauplemiskoha termini sissetoomine oli põhjendatud, kuna teatud juhtudel võib internetipõhine kauplemiskoht tegutseda üksnes vahendajana, vaatamata sellele, et ta on samal ajal ettevõtja.

Reguleeritud lõhkeaine lähteaine on I ja II lisas loetletud aine, segu või toode, mis sisaldab lisades nimetatud ainet, välja arvatud rohkem kui viiest ainest koosnevad homogeensed segud, milles iga I või II lisas loetletud aine kontsentratsioon on väiksem kui 1 %. Põllumajanduslik tegevus seostub ennekõike professionaalsete kasutajatega, kes toodavad või kasvatavad põllumajandustooteid.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul on otsene puutumus määrusega (EL) nr 2019/1148. Alates 1. veebruarist 2021. a peavad liikmesriigid tagama määrusega lõhkeainete lähteainete turustamisele ja kasutamisele kehtestatud nõuete toimimise.

Lõhkeainete lähteainete turustamise ja kasutamise valdkond on EL-i õigusega reguleeritud ning on esitatud otsekohalduva määrusena, mida siseriiklikusse õigusesse ümber ei kirjutata. Määruse (EL) nr 2019/1148 rakendamiseks vajalikud sätted nagu järelevalvejaotus ja karistuspoliitika on samuti KemS-s lõhkeainete lähteainete käitlemise nõuete osas olemas.

6. Seaduse mõjud

Seadusega kaasnevaid eeldatavaid mõjusid hinnatakse EL-i õiguse rakendamisega kaasnevate muudatuste osas. Kehtiv määrus (EL) nr 98/2013 on rakendatud KemS-ga.

Seadusega kaasnevatel muudatustel on vähene mõju majandusele, riigiasutuste töökorraldusele ning elu- ja looduskeskkonnale, kuna see puudutab piiratud hulka kemikaale ja nende käitlejaid.

Kavandatav muudatus 1: Internetipõhistele kauplemiskohtadele teavitamiskohustuse seadmine tulenevalt määruse (EL) nr 2019/1148 nõuetest.

Mõju sihtrühm: Internetipõhiste kauplemiskohtade osas, kelle veebiplatvormidel vahendatakse reguleeritud lõhkeainete lähteaineid, sõlmides veebimüügi- või teenuselepingu, on tegemist olulise mõjuga.

Mõju kirjeldus: Internetipõhised kauplemiskohad on vahendajad, kelle veebiplatvormidel vahendatakse reguleeritud lõhkeainete lähteaineid. Arvestades internetipõhiste kauplemiskohtade keskset osa internetipõhistes tehingutes, sh reguleeritud lõhkeainete lähteainete müügis, peavad nad teavitama määruse (EL) nr 2019/1148 tulenevatest kohustustest nende kasutajaid, kes kavatsevad reguleeritud lõhkeainete lähteaineid nende teenuseid kasutades kättesaadavaks teha. Internetipõhised kauplemiskohad peavad sisse seadma asjakohased meetmed aitamaks tagada, et nende kasutajad täidaksid oma kontrollikohustusi piirangutega lõhkeainete lähteainete kättesaadavaks tegemisel, nt-ks pakkudes vahendeid lubade kontrollimise hõlbustamiseks. Samuti peaks internetipõhistel kauplemiskohtadel olema võimalik tuvastada kahtlustäratavaid tehinguid. Ühtlasi tohivad nad piirangutega lõhkeainete lähteaineid kättesaadavad teha üldsuse hulka kuuluvatele isikutele neis liikmesriikides, kus jäetakse kehtima või kehtestatakse loa andmise kord. Seejärel, kui internetipõhised kauplemiskohad on kontrollinud, kas üldsuse hulka kuuluval isikul on kehtiv luba, lubama teostada tehingu. Kahtlustäratavate tehingute avastamise menetlusi tuleks spetsiifilise internetikeskkonnaga vastavalt kohandada.

Järeldus mõju olulisuse kohta: Kuna Eestis teadaolevalt on samuti veebiplatvorme suurusjärgus 5-10 (nt-ks kaup.24, hansapost, astri, shoppa, osta.ee), kes tegutsevad muuhulgas lõhkeainete lähteainete vahendajana, on mõju Eesti veebiplatvormidele keskmine. Vaadates tulevikku, võib see mõju oluliselt kasvada, kuna internetis sõlmitavad tehingud on kasvav trend ning sellest ei jää puutumata ka määruse (EL) nr 2019/1148 kohaseid aineid ja tooteid kättesaadavaks tegevad internetipõhised kauplemiskohad.

Mõju avaldumise sagedus: Avaldamise sagedus on hetkel pigem väike, kuna internetiotsingu tulemusena on lõhkeainete lähteaineid vahendusteenusena pakkuvate internetipõhiste kauplemiskohtade osakaal Eestis madal.

Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk: Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk Eestis on samuti väike, kuna Eestis on lõhkeainete lähteainete müügiga tegelevaid internetipõhiseid müügikohti vähe. Samas, kui tulevikus tekib selliseid veebiplatvorme, kelle lehel toimub lõhkeainete lähteainete müük, siis on ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk pigem suur, kuna internetipõhised kauplemiskohad peavad sisse seadma asjakohased ja proportsionaalsed

meetmed määruse (EL) nr 2019/1148 tulenevate kohustuste täitmiseks ning see eeldab täiendavaid investeeringuid ja arendusi.

Kavandatav muudatus 2: Liikmesriik peab iga aasta edastama Komisjonile aruandluse määruse rakendamisega seotud tegevustest. Sealhulgas peab liikmesriik vähemalt kord aastas korraldama teadlikkuse suurendamise üritusi, võttes arvesse iga reguleeritud lõhkeainete lähteaineid kasutava sektori eripära.

Mõju sihtrühm: Otsene sihtrühm on ennekõike Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, kes tegeleb määruse ülevõtmise küsimustega, sh aruannete ja teadlikkuse tõstmise ürituste korraldamisega. Kaudselt on sihtrühmaks ka Politsei- ja Piirivalveamet, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet ning Terviseamet, keda kaasatakse teadlikkuse tõstmise ürituste korraldamisel. Samuti omab Politsei- ja Piirivalve Amet infot lõhkeainete lähteainete kahtlustäratavate tehingute, suurte kaotsiminekute ja varguste kohta. Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet teostab piiranguga lõhkeainete lähteainete järelevalvet. Lõpuks koondab kogu info kokku Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ja edastab selle Komisjonile.

Mõju kirjeldus: Liikmesriik peab iga aasta edastama Komisjonile aruandeid, hõlmates käitlemisega seotud teemad (kahtlustäratava tehingute, suurte kaotsiminekute ja varguste arvud, teadlikkuse suurendamise ürituste info, kontrollide arvud) eristades sealjuures internetipõhise ja internetivälise tegevusega seotud teateid, meetmeid ja kontrolle.

Järeldus mõju olulisuse kohta: Teadaolevalt ei ole kahtlustäratavate tehingute, suurte kaotsiminekute ja varguste teateid Politsei- ja Piirivalveametile 6 aasta jooksul edastatud. Tulenevalt eeltoodust võib eeldada, et sellekohane mõju on lähitulevikus erinevate riigiasutuste tööle pigem väike, kuid see on seoses teadlikkuse kasvuga. Mis puudutab teadlikkuse tõstmise ürituste korraldamist, mis eeldab teatud ettevalmistust ja kindlate sektorite kaasamist, siis sellest tulenevalt võib mõju teatud perioodil riigiasutuste töökorraldusele olla pigem keskmine.

Mõju avaldamise sagedus: Vaatamata sellele, et Komisjonile tuleb andmed saata üks kord aastas ja teadlikkuse suurendamise üritusi tuleb samuti korraldada üks kord aastas, on avaldumise sagedus pigem väike, kuid see-eest ajamahukas, kuna peamine ressurss kulub nõutud andmete kogumisele ja edastamiseks ettevalmistamisele. Samuti kulub tavapärasest rohkem aega teadlikkuse suurendamise ürituste ettevalmistamisele ja läbiviimisele, kuna varasemalt seda kohustust ei olnud.

Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk: Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk on hetkel samuti väike, kuna ennekõike on see seotud töökoormusega seoses aruannete esitamiste ja koolituste korraldamisega. Välistatud ei ole, et tulevikus võib töökoormus kasvada, ennekõike ühiskonna teadlikkuse tõusust, mille tulemusel esitatakse rohkem lõhkeainete lähteainete kahtlustäratavate tehingute, suurte kaotsiminekute ja varguste teatisi, mis omakorda tähendab andmete, mida tuleb analüüsida, kasvu.

Mõju valdkond 3: isevalmistatud lõhkeainega terrorismikuritegude toimepanemise raskendamine, piirates teatud ainete, segude ja neid sisaldavate toodete (I lisa) kättesaadavust üldsuse hulka kuuluvatele isikutele. I lisa loetellu on võrreldes kehtiva määrusega lisandunud juurde väävelhape ja ammooniumnitraat. Samuti ettevõtjate ja professionaalsete kasutajate teavitamiskohustus I ja II lisas reguleeritud lõhkeainete lähteainete kahtlustäratavatest tehingutest, vargustest ja kaotsiminekutest.

Mõju sihtrühm: otsene sihtrühm on määruse (EL) nr 2019/1148 lisades I ja II nimetatud reguleeritud lõhkeainete lähteaineid sisaldavaid tooteid käitlevad ettevõtjad ja professionaalsed kasutajad. Professionaalsetest kasutajatest moodustavad kõige suurema sihtrühma

põllumajandussektoris tegutsevad ettevõtjad. Samuti on kahtlustäratavate tehingute teadete kaudseks sihtrühmaks terrorismikuriteo ärahoidmisega seonduvalt kogu elanikkond nii Eestis kui teistes riikides.

Mõju kirjeldus: Määrusega (EL) nr 2019/1148 keelatakse üldsuse hulka kuuluvatele isikutele piiranguga lõhkeainete lähteainete kättesaadavaks tegemine, sissetoomine, omamine ja kasutamine. Piiranguga lõhkeainete lähteaineid võivad käidelda ettevõtjad ja professionaalsed kasutajad ning ka sellisel juhul on isikute ring piiratud, kuna I lisas loetletud aineid ja segusid kasutatakse näiteks pürotehnilistes toodetes, puhastusainetes, väetistes, metallitööstuses jne.

Mõju alavaldkond 3.1: mõju üldsuse hulka kuuluvate isikute tarbimiskäitumisele.

Järeldus mõju olulisuse kohta: Mõju on pigem väike või enamike ainete puhul puudub üldse. Piirangutega lõhkeainete lähteainete kasutajad on eelkõige ettevõtjad ja professionaalsed kasutajad ning üldsuse hulka kuuluvate isikute seas kasutajad teadaolevalt puuduvad või on mõned üksikud. I lisas loetletud aineid reeglina üldsuse hulka kuuluvatele isikutele kättesaadavaks ei tehta. Määruse (EL) nr 98/2013, mis on kehtinud ligi 6 aastat, rakendamisel ei ole selgunud, et kellegi jaoks on sätestatud keeld probleem. Turul on olemas piisavalt asendusaineid, mida saab kasutada. Seetõttu on mõju ulatus enamikel juhtudel väike.

Mõju avaldumise sagedus: Avaldumise sagedus on väike, kuna üldsuse hulka kuuluvad isikud selliseid aineid reeglina ei kasuta ning sellest tulenevalt puudub ka kokkupuude I lisas toodud ainetega.

Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk: Kuna määrus (EL) nr 98/2013 kehtib pea 6 aastat, siis risk, et üldsuse hulka kuuluvad isikud on saanud teadlikumaks lõhkeainete lähteainete kasutamisest ei ole realiseerunud, on ebasoovitava kaasneva mõju osas endiselt madal.

Mõju alavaldkond 3.2: mõju piiranguga hõlmatud ainete kasutajatele. Kuivõrd piiranguga hõlmatud ainete kättesaadavus puudutab üldsuse hulka kuuluvaid isikuid, ei mõjuta see ettevõtjaid ega professionaalseid kasutajaid, kes saavad ka edaspidi kasutada määruses nimetatud aineid oma majandus- ja kutsetegevuses. Seejuures on oluline märkida, et vastav piirang on juba jõus tulenevalt määrusest (EL) nr 98/2013 ning käesoleva seadusega ei muutu ainete kättesaadavuse osa.

Järeldus mõju olulisuse kohta: Mõju on pigem väike, kuna piirang ei mõjuta neid isikuid, kes vajavad neid aineid või neid aineid sisaldavaid tooteid oma majandus- või kutsetegevuses. Piirang mõjutab üksnes üldsuse hulka kuuluvaid isikuid, kes reeglina taolisi aineid või tooteid ei kasuta.

Mõju avaldumise sagedus: Mõju avaldumise sagedus on väike, kuna ettevõtjad ja professionaalsed kasutajad saavad lõhkeainete lähteaineid vabalt, järgides määruses (EL) nr 2019/1148 sätestatud nõudeid, edasi käidelda.

Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk: Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk on samuti väike, kuna viimase 6 aasta jooksul ei ole tulnud infot, et ettevõtjatel või professionaalsetel kasutajatel oleks olnud probleeme vastavas sektoris tegutsemisega tingituna lõhkeainete lähteainetele kehtestatud regulatsioonist.

Mõju alavaldkond 3.3: Mõju ettevõtjatele ja professionaalsetele kasutajatele, kes käitlevad lõhkeainete lähteaineid. Täpsemalt ettevõtjad, kes teevad kättesaadavaks reguleeritud lõhkeainete lähteaineid, peavad teavitama kahtlustäratavatest tehingutest, suurtest kaotsiminekutest ja vargustest 24 h jooksul pärast avastamist PPA-d. Professionaalsed

kasutajad peavad samuti teavitama reguleeritud lõhkeainete lähteainete suurtest kaotsiminekutest ja vargustest 24 tunni jooksul pärast avastamist PPA-d.

Järeldus mõju olulisuse kohta: Kui ettevõtja teeb kättesaadavaks reguleeritud lõhkeainete lähteaineid, siis on mõju osas, mis puudutab kahtlustäratavate tehingute teavitamiskohustust, pigem suur, kuna ettevõtjal peavad sisse olema seatud asjakohased meetmed kahtlustäratavate tehingute tuvastamiseks. Reguleeritud lõhkeainete lähteainete vargustes ja kaotsiminekutest teavitamiskohustuse mõju, ettevõtjatele ja professionaalsetele kasutajatele on pigem madal, kuna varguste ja kaotsiminekute hulk on madal, arvestades, et 6 aasta jooksul, kui määrus (EL) 98/2013 kehtinud on, ei ole sellekohaseid teavitusi PPA-le tehtud.

Mõju avaldumise sagedus: Mõju avaldamise sagedus ettevõtjatele on suur, kuna ettevõtjad peavad ajas jälgima ja tuvastama kahtlustäratavaid tehinguid. Mõju avaldumise sagedus varguste ja kaotsiminekute osas nii ettevõtjatele kui ka professionaalsetele kasutajatele on madal, sest varguste ja kaotsiminekute teatisi PPA-le pole tehtud, kuid see võib olla tingitud ka sellest, et ettevõtjate ja professionaalsete kasutajate teadlikkus lõhkeainete lähteainetele kehtestatud nõuetest on madal.

Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk: Ettevõtjatele kaasnevate ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk on pigem keskmine, kuna tuleb teha investeeringuid seadmaks sisse asjakohased ja proportsionaalsed meetmed kahtlustäratavate tehingute tuvastamiseks.

Mõju valdkond 3.4: mõju elanike julgeolekule nii Eestis kui teistes riikides.

Järeldus mõju olulisuse kohta: Mõju julgeolekule on keskmine, kuid see hinnang on subjektiivne. Määruse (EL) nr 98/2013 kehtimise ajal 6 aasta jooksul ei ole Politsei- ja Piirivalveametile tehtud kahtlustäratavate tehingute teavitusi, mis pigem on tingitud madalast teadlikkusest seoses lõhkeainete lähteainete kättesaadavuse piirangutega. Julgeoleku mõju hindamiseks oleks vaja teada, kui palju kuritegusid on jäänud lõhkeainete lähteainete kättesaadavuse piirangu tõttu toime panemata. Teadaolevalt ei ole Eestis terrorismikuritegevus aktuaalne. Samuti on terrorismikuritegevusega seotud teave vastava määruse rakendamisega nii Eestis kui ka teistes EL-i riikides piiratud ja ei ole käesoleva seaduse analüüsiks kättesaadav või sobilik käesoleva seletuskirjaga avalikuks teha.

Mõju julgeolekule on keeruline käesoleva seaduse puhul hinnata. Mõju julgeolekule tuleneb määruse (EL) nr 2019/1148 rakendamisest kogu EL-s, ning õige ja asjakohane oleks hinnata seda EL-is tervikuna, mitte kemikaaliseaduse eelnõu kontekstis, sest määruse (EL) nr 98/2013 rakendamine on näidanud, et EL liikmesriikides on mõju julgeolekule väga erinev. Eesti eeliseks võib kindlasti pidada ka väikest rahvaarvu.

Mõju avaldumise sagedus: Mõju avaldamise sagedus on pigem väike, kuna vastupidisel juhul oleks sellekohane info teatud ulatuses avalikustatud.

Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk: Ebasoovitavat mõjude kaasnemise risk on hetkel madal, kuna teadaolevalt on Eestis väga madal terrorismikuritegevuse oht.

Mõju valdkond 4: lõhkeainete lähteainete kättesaadavust piirava määruse (EL) nr 2019/1148 siseriiklik rakendamine.

Mõju sihtrühm: Otsene sihtrühm on Politsei- ja Piirivalveamet kui kontaktpunkt, Tarbijakaitseamet ja Tehnilise Järelevalve Amet, kes teostab järelevalvet piiranguga lõhkeainete lähteainete kättesaadavuse nõuete osas. Võrreldes kehtiva õigusega, ei ole midagi muutunud. Otsene sihtrühm on ka piiranguga lõhkeainete lähteainete hulgimüüjad, kes ka tulevikus peavad esitama majandustegevusteate ja kasutama sularahata arveldust.

Täpne piiratud ainete ja neid sisaldavate toodete hulgimüügiga tegelevate ettevõtjate arv on hetkel teadmata. Endiselt ei ole hulgimüüjate koguarvust võimalik eristada ettevõtjaid, kes tegelevad määruse (EL) nr 2019/1148 lisas I nimetatud ainete ja neid sisaldavate toodete müügiga. Võrreldes kehtiva õigusega võib eeldada, et hulgimüüjate koguarv 10, mida ennustati määruse (EL) nr 98/2013 rakendumise alguses, tõuseb, kuna ammooniumnitraadi lisandumisega I lisa ainete nimekirja, kvalifitseeruvad ka osad põllumajanduse ettevõtjad. Sellest tulenevalt võib piiranguga lõhkeainete lähteainete hulgimüüjate koguarv olla paarikümne ringis.

Muudatused on suunatud isevalmistatud lõhkematerjaliga toimepandud terrorismikuritegude ära hoidmisele teatud ainete kättesaadavuse piiramisega, on terrorismikuriteo toimepanemise või selle toimumata jäämise tõttu kaudselt mõjutatud kogu elanikkond nii Eestis kui teistes riikides (eelkõige EL-i riikides).

Järeldus mõju olulisuse kohta: Arvestades, et määrusega (EL) nr 2019/1148 kontaktpunkti ülesannetes uusi kohustusi juurde ei lisandu ning kahtlustäratavate tehingute, kaotsiminekute ja varguste teatamise korral on Politsei- ja Piirivalve Amet endiselt kontaktpunkt, siis võrreldes kehtiva õigusega neile täiendavat töökoormust ei lisandu. Kahtlustäratavatest tehingutest teatamine aitab tuvastada võimalikke lõhkeainete lähteainete väärkasutamisi ning hoida ära õigusrikkumisi. Politsei- ja Piirivalveamet hindab teavet ja edastab selle vajadusel ametiabi korras mõnele teisele pädevale riigiasutusele. Seega on mõju olulisus Politsei- ja Piirivalveameti töökorraldusele pigem väike.

Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet teostab järelevalvet piiranguga lõhkeainete lähteainete turustamise nõuete täitmise osas jaemüügis. Ülejäänud käitlemisahela osas on järelevalve tegemise pädevuse Politsei- ja Piirivalveametil tulenevalt korrakaitseseaduses §-st 6. Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet saab jaemüügis kontrollida kauplejat ehk et kas kaupleja teeb üldsuse hulka kuuluvale isikule kättesaadavaks piiranguga lõhkeaine lähteaine või seda sisaldava toote. Kuivõrd piiranguga lõhkeainete lähteainete jaemüük on üldsuse hulka kuuluvatele isikutele keelatud, siis teadaolevalt neid jaemüügis ei müüda ning mingit täiendavat töökoormust Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile sellega kaasneda ei tohiks.

Hulgimüüjad peavad piiranguga lõhkeainete lähteainete turul kättesaadavaks tegemise korral esitama sellekohase teate majandustegevuse registrisse. Käesoleval hetkel on osad ettevõtjad seda juba teinud. Tulevikus peavad seda tegema ka ammooniumnitraadi käitlejad sh põllumajandustootjad. Samuti võib hulgimüüjate jaoks probleeme tekitada sularahata arveldus, kuid selle mõju ei ole suure tähtsusega, kuna enamik ettevõtjaid teostab kaardimaksetehinguid.

Mõju avaldumise sagedus: Avaldumise sagedus on väga väike, kuna teadaolevalt ei ole Politsei- ja Piirivalveametile kahtlustäratavate tehingute, kaotsiminekute ja varguste teavitusi edastatud.

Seega ka mõju avaldumise sagedus Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile on väga väike, kuna täiendavate töökohustuste lisandumist ei ole toimunud ning nimetatud asutus teostab nagunii müügil olevate toodete üle järelevalvet.

Mõju avaldumise sagedus hulgimüüjatele on samuti pigem väike, kuna ettevõtjaid, kes teevad piiranguga lõhkeainete lähteaineid kättesaadavaks, ei ole palju ning enamik neist teostab ka kaardimaksetehinguid.

Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk: Arvestades, et kahtlustäratavate tehingute teatisi pole tehtud ja üldsuse hulka kuuluvatele on keelatud piiranguga lõhkeainete lähteained

kättesaadavaks teha, ei kaasne ka ebasoovitavate mõjude riski Politsei- ja Piirivalvemetile ega ka Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile.

Hulgimüüjatele kaasneda võiv ebasoovitavate mõjude risk, kui ettevõtjal puudub kaardimakseterminal, mis on vähetõenäoline, on keskmine. Üldjuhul on ka hulgimüüjatele kaasnevate ebasoovitavate mõjude risk madal.

Mõju valdkond 5: mõju elanike julgeolekule.

Mõju kirjeldus: Selles osas ei ole 6 aasta jooksu (määruse (EL) nr 98/2013 rakendamine) muudatusi toimunud. Jätkuv keeld piiranguga lõhkeainete lähteainete üldsuse hulka kuuluvatele isikutele kättesaadavaks tegemisel muudab ainete väärkasutamise raskemaks. Tulenevalt eeltoodust on ka keerulisem valmistada ise lõhkeseadeldist, mida kuriteo toimepanemisel kasutada. Kuritegusid lõhkeainete lähteainetega aitavad ennetada kahtlustäratavate tehingute, oluliste kaotsiminekute ja varguste teavitamised. Ka jätkuv hulgikaubanduse nõude rakendamine piiranguga lõhkeainete lähteainete müügil aitab piirata ainete ja toodete kättesaadavust isikutele, kes soovivad neid kasutada mitte eesmärgipäraselt.

Järeldus mõju olulisuse kohta: Mõju olulisus on väike, kuna oht lõhkeainete lähteainetest valmistatud lõhkematerjalidega terroriaktide või muude kuritegude toimepanemiseks Eestis on väga väike.

Mõju avaldamise sagedus: Määruse (EL) nr 2019/1148 eesmärk on suurendada julgeolekut kogu Euroopa Liidus, sh piiranguga lõhkeainete lähteainete kahtlustäratavatest tehingutest, suurtest kaotsiminekutest ja vargustest teavitamine Eestis (I lisa nimetatud ainete ja neid sisaldavate segude kättesaadavaks tegemise piiramine). Mõju avaldamise sagedust EL mõistes on keeruline öelda, kuna terrorismivastase võitluse info on konfidentsiaalne. Teadaolevalt on Eestis mõju avaldamise sagedus pigem madal, kuid ka selle kohta puuduvad täpsed andmed, kuid seda võib järeldada kahtlustäratavate tehingute, suurte kaotsiminekute ja varguste teatiste mitte esitamisest.

Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk: Eelnõuga ei kaasne ebasoovitavaid mõjusid.

Määrusel puudub mõju või on mõju neutraalne järgmistes küsimustes:
- puudub sotsiaalne, sealhulgas demograafiline mõju;
- puudub mõju regionaalarengule.

7. Seaduse rakendamiseks vajalikud kulutused ja seaduse rakendamise eeldatavad tulud

Teavitusi kahtlustäratavatest lõhkeaine lähteainete tehingutest, kaotsiminekutest ja vargustest hakkab vastu võtma ning menetlema Politsei- ja Piirivalveamet. Määruse (EL) nr 98/2013 rakendamine on näidanud, et kahtlustäratavate tehingute teavitusi ei ole kuue aasta jooksul tehtud. Eeldatavasti ei kasva tulevikus teavituste arv ka hüppeliselt. Seega on kulud Politsei- ja Piirivalveametile pigem väikesed.

Võrreldes varasemaga ei muutu ka Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti tööülesanded. Edaspidi teostab Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet järelevalvet määruse (EL) nr 2019/1148 kohaselt piiranguga lõhkeaine lähteaine turustamise nõuete täitmise üle jaemüügis ning sellest tulenevalt on ka selle asutuse kulud pigem väikesed.

Eelnõu seadusena rakendumisega ei kaasne tulusid.

8. Rakendusaktid

Eelnõu pole seotud rakendusaktidega.

9. Seaduse jõustumine

Seadus jõustub 2021. a 1. veebruaril. Nimetatud kuupäeval jõustub ka määrus (EL) nr 2019/1148.

10. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Justiitsministeeriumile, Maaeluministeeriumile, Siseministeeriumile, Sotsiaalministeeriumile, Keskkonnaministeeriumile, Rahandusministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile, Põllumajandusametile, Terviseametile, Eesti Kaubandus- ja Tööstuskojale, Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioonile, Eesti Kaupmeeste Liidule, Eesti Keemiatööstuse Liidule ja Eesti e-kaubanduse Liidule.